

HRISTO KABAKTŠIJEV

LENIN JA BULGARIALAISET TESNJAKIT

Kommunistisen Internationalen II kongressissa Bulgarian kommunistisesta puolueesta oli kolme edustajaa: minä, toveri Šablin (Ivan Nedelkov), jonka bulgarialaiset fasistit surmasivat vuonna 1925, ja tohtori N. Maksimov, joka erotettiin puolueesta syyskuun kapinan jälkeen vuonna 1923.

Miten suuren merkityksen puolueemme antoi osallistumiselleen tähän kongressiin, millä ilolla se suhtautui Kommunistiseen Internationalen ja Neuvosto-Venäjään todistaa jo sekin seikka, miten me, II kongressin edustajat, saavuimme vallankumouksen ja sosialismin „luvattuun maahan”. Koska silloin oli hyvin vähän toivoa päästä Neuvosto-Venäjälle laillista tietä Länsi-Euroopan (Saksan) kautta, niin päätimme tehdä rohkean matkan kalastajan purjeveneellä Varnasta Mustanmeren kautta Odessaan. Tämä retki oli hyvin vaarallinen ja uhkarohkea jo senkin vuoksi, että matka piti tehdä pienellä veneellä pitkin myrskyisää Mustaa merta ja myös siksi, että tätä Mustanmeren aluetta vartioi silloin yhtäältä romanialainen merivartiosto ja toisaalta Wrangelin laivasto, joka piti hallussaan Krimin rannikkoa. Viidestä kongressin edustajasta, jotka lähtivät yhtäaikaa salaa kahdella veneellä Bulgariasta Odessaan, pääsi perille vain kaksi, minä ja Maksimov; toveri Šablin oli päässyt onnellisesti Neuvosto-Venäjälle jo aikaisemmin, myös kalastajaveneellä. Romanianlainen vartiosto oli saanut kiinni avomerellä toveri Kolarovin ja Dimitrovin ja vanginnut heidät. Minun ja matkakumppanini ensimmäinen yritys epäonnistui, sillä myrsky särki veneemme ja heitti meidät takaisin Bulgarian rantaan. Lähdimme toisen kerran matkaan ja purjehdittuamme pienellä kalastajaveneellämme kuusi päivää saavuimme onnellisesti Odessaan.

Kaikkein kiihkein toiveeni oli tavata ja tutustua Leniniin. Lähtiessämme II kongressiin puolueemme Keskuskomitea antoi meille, „tesnjaki”-sosialistien puolueen edustajille, erikoisen tehtävän — tavata Leniniä ja kysyä häneltä neuvoa tärkeimmissä

sillä hetkellä puolueen edessä olleissa kysymyksissä. Lokakuun vallankumous muutti täydelleen „tesnjaki”-sosialistien suhteen bolševikkeihin, ja bolševikkien saamat voitot kansalaissodassa vahvistivat lopullisesti „tesnjakien” uskon bolševismiin ja Neuvostovaltaan. Mutta „tesnjakeilla” ei ollut vielä määrättyjä ja lujia asenteita puolueen konkreettisiin vallankumouksellisiin tehtäviin nähden, joita Bulgariassa ja Balkanin maissa kärjistyvä vallankumouksellinen kriisi asetti heidän eteensä yhä kärkevämmin ja vaativammin.

Tutustuin Leniniin kansallis- ja siirtomaakysymyksiä käsittelevässä valiokunnassa, jonka työhön hän otti osaa ja jota hän johti. Kansallisuuskysymys oli bulgarialaisten kommunistien, entisten „tesnjakien” huomion keskiönä. Bulgarian edustajistosta minä osallistuin kansallisuus- ja siirtomaakysymyksiä käsittelevään valiokuntaan. Olin lukenut jo ennen valiokunnan koollekutsumista Kommunistisen Internationalen Toimeenpanevan Komitean teesit kansallisuus- ja siirtomaakysymyksistä ja ne olivat tehneet minuun valtavan vaikutuksen. Valiokunnassa sain tietää, että teesit olivat Leninin kirjoittamat.

Kohta sen jälkeen, kun vuonna 1908 nuorturkkilaisten suorittama vallankaappaus Turkissa oli kärjistänyt Balkanilla kansallisuuskysymyksen ja aiheuttanut Balkanin sodan vaaran, „tesnjaki”-sosialistien puolue asetti kansallisuuskysymyksen ensi tilalle. „Tesnjaki”-sosialistien puolueen perustaja ja johtaja Blagojev kehitteli ja määritteli tuona aikakautena puolueen ohjelman kansallisuuskysymyksessä; siinä oli teoreettisesti perusteltu ja yhdistetty puolueen yleisiin tehtäviin tunnus Balkanin demokraattisesta federatiivisesta tasavallasta. „Tesnjakit” olivat julistaneet tämän tunnuksen jo aikaisemminkin, mutta eivät olleet antaneet sille ajankohtaista poliittista merkitystä. Sen hyväksyivät myös muut Balkanin sosialidemokraattiset puolueet Balkanin maiden I:ssä sosialidemokraattisessa konferenssissa, joka pidettiin Belgradissa tammikuussa 1910, ennen Balkanin sotaa. Se vahvistettiin ja julistettiin uudestaan Balkanin III:ssä sosialidemokraattisessa konferenssissa Bukarestissa heinäkuussa 1915 juuri ennen sitä, kun Bulgaria ja Romania vedettiin imperialistiseen sotaan. Tätä tunnusta kannattivat Balkanin maiden sosialidemokraattiset puolueet ja ennen kaikkea „tesnjaki”-sosialistien puolue koko Balkanin sodan ja imperialistisen sodan ajan.

Leninin artikkeleista, jotka hän oli kirjoittanut Balkanin sodan aikana ja joissa hän käsitteli tätä sotaa, minä jo tiesin, että hän tuki Balkanin sosialistien taistelua Balkanin demokraattisesta federatiivisesta tasavallasta¹. Mutta imperialistisen sodan

¹ Ks. V. I. Leninin kirjoitusta „Serbian ja Bulgarian voittojen yhteiskunnallinen merkitys” (*V. I. Lenin, Teokset*, 18. osa, ss. 368—370.) — *Toim.*

jälkeen, jo vuonna 1919, „tesnjaki”-socialistien puolue samalla kertaa, kun se muuttui kommunistiseksi puolueeksi ja yhtyi Kominterniin hyväksyen tunnuksen työläisten ja talonpoikien neuvostoista, vaihtoi tunnuksen Balkanin demokraattisesta federatiivisesta tasavallasta tunnukseen Balkanin socialistisesta federatiivisesta neuvostotasavallasta. Siinä mielessä puhuinkin kongressin kansallisuus- ja siirtomaakysymysten valiokunnassa. Puheeni aikana Lenin keskeytti minut korostaakseen tämän katsantokannan oikeaperäisyyttä ja sanoi, että tällä hetkellä (Lokakuun vallankumouksen jälkeen) Balkanin kommunistien tulee taistella socialistisen federatiivisen neuvostotasavallan puolesta eikä demokraattisen tasavallan puolesta.

Me Bulgarian edustajat otimme erikoisella ilolla vastaan sen, että Lenin oli hyväksynyt puolueemme ohjelmatusannuksen. Mutta sillä hetkellä emmekä vielä kauan sen jälkeenkään käsittäneet, ettei riitä ainoastaan oikean vallankumouksellisen tunnuksen esittäminen, on välttämättä osattava myös taistella tosi vallankumouksellisesti sen toteuttamisen puolesta. Mutta meidän taistelumme kansallisuuspolitiikan alalla ei ollut sellaista taistelua, jolla oli ja jolla on niin suuri merkitys Balkaneilla, se ei ollut sellaista ennen Kominterniin liittymistämme eikä moneen vuoteen sen jälkeenkään...

Osallistuin myös kongressin agraarivaliokuntaan, vaikka edustajanimme siinä oli toveri Sablin, joka piti puheen agraarikysymyksestä kongressin täysistunnossa ja (ellen erehdy) myös valiokunnassa. Lenin johti agraarivaliokuntaa. Samoin kuin kansallisuuskysymyksessä niin myös erikoisesti agraarikysymyksessä kongressiedustajain, valiokunnan jäsenten keskuudessa vallitsivat II Internationaalelta perityt epäselvät ja virheelliset katsantokannat.

Käsitettävää on, etten muista tarkkaan enkä voi toistaa niitä laajoja väittelyitä, joita käytiin näissä kahdessa kaikkein tärkeimmässä ja suurimmassa kongressin valiokunnassa. Lenin otti innokkaasti osaa näihin väittelyihin, ja hänen oli hyvin usein sekaannuttava monien kysymysten käsittelyyn, erikoisesti käsiteltäessä agraarikysymyksen teesejä, jotka Lenin oli kirjoittanut, ja korjattava niitä vääriä asenteita, joita edustajat valiokunnassa esittivät.

Meille BKP¹ edustajille Leninin teesit kansallisuus- ja siirtomaakysymyksistä sekä hänen teesinsä agraarikysymyksestä olivat todella uutta, me tutkimme niitä innokkaasti ja opimme niistä. Näissä teeseissä samoin kuin kansallisuuskysymystä koskevissa teeseissä löysimme vastauksen moniin periaatteellisiin taktiikan peruskysymyksiin, joita nousi kärkevinä Bulgarian

¹ Bulgarian Kommunistinen puolue.— *Toim.*

Kommunistisen puolueen eteen imperialistisen sodan jälkeisellä kaudella. Mutta myöhemmin osoittautui, että agraarikysymyksessä enempää kuin kansallisuuskysymyksessäkään emme vielä, edes Kominternin II kongressin jälkeen, olleet ehtineet kyllin syvällisesti tutkia leniniläisiä teesejä, omaksua ja toteuttaa ei vain sanoissa, vaan teoissa leniniläisiä, bolševistisiä asenteita kansallisuus- ja agraarikysymyksissä, joilla oli ja on niin valtava merkitys meidän käytännöllisessä toiminnassamme Bulgariassa ja Balkaneilla.

Lenin suhtautui ystävällisesti ja erittäin rakastettavasti kaikkiin edustajiin, jotka halusivat keskustella hänen kanssaan henkilökohtaisesti. Valiokuntien istuntojen välillä pyysin henkilökohtaisesti saada tavata häntä kongressin työn päätyttyä voidakseni kertoa tilanteesta Bulgariassa ja Balkanin maissa ja kuulla hänen mielipiteensä. Lenin antoi heti auliisti suostumuksensa ja sanoi minulle, että pyytäisin viemään minut kongressin jälkeen hänen luokseen Kremliin.

Niin teinkin.

En muista, monenko päivän kuluttua kongressin työn päätyttyä pyysin saada tavata Leniniä ja se luvattiin minulle heti.

Kremlissä, Leninin odotushuoneessa tapasin muutamia ulkomaalaisia, diplomaattisia edustajia tai sanomalehtimiehiä, jotka moitteettomissa virkapuvuissaan odottivat vuoroaan ja menivät Leninin luo ennen minua. Minut kutsuttiin heti heidän jälkeensä, ja minä menin Leninin luo.

Minuun teki valtavan vaikutuksen huoneen vaatimattomuus ja yksinkertaisuus: Leninin virkahuone oli pieni, yksinkertaisesti kalustettu, siinä ei ollut muuta kuin kirjoja ja papereita täynnä oleva leveä pöytä, muutamia tuoleja ja pari taulua. Lenin oli pukeutunut hyvin vaatimattomasti ja yksinkertaisesti, hänen pukunsa muodosti täyden vastakohtan äsken vastaanotolla käyneiden ulkomaalaisten loistavien pukujen rinnalla.

Lenin otti minut vastaan lämpimästi ja ystävällisesti ja pyysi kertomaan heti, mitä tapahtui Bulgariassa. Jo keskustelumme alussa hän pyysi minua selittämään, mikä oli se kapina, joka puhkesi Bulgariassa imperialistisen sodan lopussa. En tiennyt vielä, että Lenin oli jo vuonna 1918 tuon kapinan aikana, joka tunnetaan „Vladain kapinan” nimellä, Neuvostojen VI edustajakokouksessa pitämässään puheessa tehnyt arvioon kapinasta ja korostanut sen merkitystä kansainvälisen proletaarisen vallankumouksen alkavan aikakauden tunnusmerkkinä¹. Sillä hetkellä pidin vielä oikeana „tesnjaki”-sosialistien puolueen taktiikkaa tämän kapinan suhteen ja koetin kuvata tapahtumien kehityksen

---

¹ Ks. V. I. Lenin, Teokset, 28. osa, ss. 138—139.— Toim.

niin kuin sen ymmärsi ja selitti puolue, koetin selittää ja todistaa oikeaksi sen asenteen kapinaan. Mutta Lenin suhtautui selityksiini skeptillisesti. Koetin todistaa hänelle, että meidän puolueemme ei sekaantunut kapinaan siksi, että se oli sodan lopussa vielä kovin heikko, ja kapina puhkesi alkuvoimaisesti rintamalta perääntyvien, hajalle lyötyjen sotajoukkojen keskuudessa, jotka lähestyivät silloin pääkaupunkia Sofiaa rangaistakseen sodan aiheuttajia ja pakoittaakseen heidät solmimaan rauhan. Lenin kuunteli ääneti minua, mutta heti kun olin lopettanut kysyi:

— Te ette sekaantuneet kapinaan siis siksi, että olitte kovin heikkoja?

Vastasin myöntävästi, mutta näkyi, ettei vastaukseni tyydyttänyt Leniniä.

Leniniä kiinnosti enemmän Bulgariassa ja Balkaneilla sodan jälkeen muodostunut uusi tilanne. Vähän ennen sitä olin lähettänyt Leninille kirjoitukseni tästä tilanteesta. Lenin mainitsi siitä keskustelussamme ja sanoi, että oli lukenut sen ja lähettänyt „Kommunistitšeski Internatsional” aikakausilehden toimitukseen julkaistavaksi. Tämä kirjoitus todellakin julkaistiin¹.

Leninin luona käydyn keskustelun aikana puhuin minä eniten koettaen valaista Bulgarian tilannetta. Nyt en enää muista keskustelua, mutta muistan hyvin, että selittäessäni Bulgarian ja Balkanien tilannetta pysyttelin niissä samoissa suuntaviivoissa, joita olin noudattanut vähän tätä ennen yllämainitussa kirjoituksessanikin. Kysyin Leniniltä:

— Voiko Bulgarian kommunistinen puolue toivoa saavansa suoranaista poliittista ja sotilaallista apua Neuvosto-Venäjältä, jos Bulgariassa ja Balkaneilla kärjistyvä vallankumouksellinen kriisi johtaa vallankumoukseen?

Lenin ei vastannut minulle suoraan tähän kysymykseen. Ensін hän sanoi, että viime aikoina Neuvosto-Venäjän kansainvälinen asema on muuttunut ja huonontunut Punaisen Armeijan kärsittyä tappion Varsovan lähistöllä (keskustelin Leninin kanssa elokuussa 1920, juuri niinä ensimmäisinä päivinä, kun Punainen Armeija alkoi perääntyä). Lenin ei osoittanut ollenkaan levottomutta sen johdosta, että Puolan kanssa käydyn sodan kulkuun oli tullut odottamaton ja jyrkkä käänne, joka herätti kongressiedustajain keskuudessa suurta hämminkiä. Lenin sanoi tapansa mukaan hymyillen:

— Katsokaa, me olimme varmoja, että saamme lopullisen voiton ja silloin olisi tilanne aivan toinen teilläkin Balkaneilla. Mutta me kärsimme tappion, tilanne muuttui, se pitää ottaa huomioon.

¹ Ks. „Kommunistitšeski Internatsional” № 14, v. 1920.— *Toim.*

Sitten Lenin lisäsi:

— „Kansainvälisen vallankumouksellisen strategian” (käytin näitä sanoja.— *H. K.*) näkökannalta katsoen, kuten te sanoitte, tilanne ei ole nyt niin suotuisa vallankumoukselliseen esiintymiseen kuin ennen; mutta jos on todella kysymys vallankumouksesta Bulgariassa ja Balkaneilla ja te haluatte tietää mitä apua voitte odottaa, niin teidän on parasta kääntyä sotilastovereitten puoleen, keskustelkaa asiasta heidän kanssaan, meillä on vielä likvidoitamaton rintama etelässä.

Minua hyvästellessään Lenin toisti:

— Toimikaa ja tiedoittakaa meille useammin tilanteestanne.

Kerroin hänelle muun muassa, että sodan jälkeen teemme kommunistista joukkoagitaatiota kokouksien, mielenosoitusten ja sanomalehtien kautta ja lisäksi vielä julkaisemalla useita omaperäisiä ja käännettyjä kirjasia ja kirjoja, jotka selittävät Lokakuun vallankumouksen periaatteita ja tunnuksia. Leniniä kiinnosti heti tämä meidän joukkokirjallisuutemme, ja minä lupasin lähettää hänelle kaikki uudet bolševistiset brošyyrit, jotka olimme ehtineet tuoda mukaanamme Bulgariasta. Tähän päättyi ensimmäinen keskusteluni Leninin kanssa.

Todellakin kokosin ja lähetin Leninille kaikki (bulgarialaiset) sodan jälkeen puolueen julkaisemat brošyyrit ja kirjat, jotka löysin Moskovasta. Siinä oli eräitä Leninin teosten käännöksiä ja muutama omaperäinen bulgarialainen kirjanen, esimerkiksi „Sosialidemokratian tunnuslauseet”. Tämä oli ensimmäinen yritys, joskaan ei läheskään onnistunut, liittää Lokakuun vallankumouksen tunnuksat Bulgarian Kommunistisen puolueen ohjelmaan. Brošyyriä oli julkaistu 100.000 kappaletta ja painos oli melkein täydellisesti myyty.

Muutama päivä sen jälkeen, kun olin lähettänyt Leninille bulgarialaiset brošyyrimme (noin 15 kirjaa), minulle ilmoitettiin, että Lenin on kutsunut minua luokseen Kremliin. En osannut arvata, miksi Lenin kutsui minua, mutta olin tietysti iloinen kutsusta ja lähdin heti Kremliin, samaan työhuoneeseen, jossa olin jo käynyt. Lenin otti minut vastaan iloisesti hymyillen.

Hänen edessään pöydällä oli lähettämäni kirjat ja brošyyrit.

— Te olette ehtineet lyhyessä ajassa luoda erinomaisen agitaatiokirjallisuuden! Sellaisia puolueita on vähän, jotka olisivat pystyneet sen tekemään. Siinä suhteessa ovat asiat teillä hyvin.

Ja hän alkoi selailta eräitä omaperäisiä kirjasia ja pyysi minua selittämään niiden sisältöä. Tämä Leninin lämmin ja sydämellinen vastaanotto ilahdutti sekä hämmästytti minua: tavattoman suuri mielenkiinto, jota Lenin osoitti meidän bolševistiseen agitaatiokirjallisuuteemme, liikutti minua ja oli imartelevaa minun puolueenjäsenen itserakkaudelleni.

— Tällaisten kirjasten julkaiseminen ja joukkoluontoinen levittäminen on nykyaikana eräs kommunistien tärkeimmistä tehtävistä,— toisti Lenin ja tiedusteli, mitä kysymyksiä kosketelaan ja kehitellään meidän omaperäisissä kirjasissamme.

— Onko vaikea oppia bulgarian kieltä?— kysäisi Lenin.

Vastasin, ettei se ole lainkaan vaikeaa, sillä venäjä ja bulgaria ovat sukukieliä, molemmat kielet perustuvat vanhaan slaavilaiseen kirjakieleen. Silloin Lenin pyysi minua, jos on mahdollista, hankkimaan hänelle nopeasti bulgarialais-venäläisen sanakirjan.

Lupasin kernaasti, mutta voin täyttää lupaukseni vasta pitkän ajan kuluttua. Moskovassa ei ollut sellaista sanakirjaa ja vasta kuuden kuukauden kuluttua voin lähettää hänelle Bulgariasta erään toverin mukana sanakirjan. Muutama vuosi sitten „Pravdassa” julkaistiin Vladimir Iljitšin lyhyt kirje hänen kirjastonhoitajalleen, jossa Lenin pyytää hankkimaan bulgarialais-venäläisen sanakirjan. Nähtävästi Lenin odotti kärsimättömästi tilaisuutta tutustuakseen bulgarialais-venäläisen sanakirjan avulla hänelle antamiini kirjoihin ja kenties seuratakseen muitakin julkaisujamme. Suuri mielenkiinto, jota Lenin osoitti kommunistisen liikkeen voimistumiseen kaikissa maissa, myös Bulgariassa, muistutti minulle sitä mielenkiintoa, millä Marx ja Engels heidän aikakaudellaan seurasivat sosialistista liikettä ja marxilaisuuden leviämistä kaikkiin maihin, ja sitä varten opiskelivat monien maiden kieliä ¹.

Tällä kertaa en ollut kauan Leninin luona, sillä vastaanottohuoneessa oli odottamassa paljon kongressin edustajia, jotka kiirehtivät ennen matkallelähtöään puristamaan vielä kerran Lokakuun ja maailman proletaarisen vallankumouksen suuren johtajan kättä ja kuulemaan hänen huuliltaan välttämättömät ohjeet. Kiirehdin hyvästelemään Leniniä. Hän pyysi minua kertomaan terveisensä Blagojeville ja kaikille tovereille Bulgariassa. Tämä oli toinen ja viimeinen keskusteluni Leninin kanssa.

Palattuani Bulgariaan selostin puolueen Keskuskomitean tovereille II kongressin yleisiä päätöksiä ja edustajistomme osanottoa kongressin työhön, sekä kerroin heille myös Leninin kanssa käydyistä keskusteluista. Erikoisen suurta mielenkiintoa ja huomiota kaikkeen mitä kerroin kongressista, Neuvostotasavallasta ja Leninistä osoitti „tesnjaki”-sosialistien puolueen vanha johtaja ja perustaja Blagojev.

¹ Vuonna 1893 Engels lähetti meidän „Sotsial-Demokrat” kokoelmamme toimitukseen kirjeen, jossa tervehti sosialistisen liikkeen ilmestymistä Bulgariassa, Vähän Aasian kynnyksellä, ja ilmoitti, että oli alkanut opiskella bulgarian kieltä voidakseen seurata Bulgarian sosialistista liikettä, ja tämän todisteeksi kirjoitti kirjeeseensä muutamia sanoja aivan virheettömästi bulgarian kielellä.— H. K.

Blagojevin nimi liittyy Pietarin ensimmäiseen sosialidemokraattiseen järjestöön. Hän seurasi aina suurella mielenkiinnolla vallankumousliikkeen kulkua Venäjällä ja otti vastaan tulisella innolla ensin Helmikuun ja sitten erikoisesti Lokakuun vallankumouksen. Totta kyllä ei hänkään kuten „tesnjaki”-socialistien puolue yleensä voinut heti Lokakuun vallankumouksen jälkeen luopua sosialidemokraattisista perinteistä, jotka olivat niin syvälle juurtuneet myös „tesnjaki”-socialistien puolueeseen. Blagojev oli osallinen Bulgarian Kommunistisen puolueen virheisiin niin Vladain kapinassa vuonna 1918 kuin myös fasistien vallankaappauksessa kesäkuussa vuonna 1923. Mutta Lokakuun vallankumouksen jälkeen hän tuli yhä lähemmäksi bolševismia.

Kun me, Kommunistisen Internationalen II kongressin edustajat lähdimme matkaan, sanoi Blagojev meille: „Olkaa bolševikien puolella, Leninin puolella — vallankumouksen voittaessa Venäjällä voitti myös heidän asiansa”.

Blagojev kuunteli kiinnostuneesti ja tarkkaavaisesti laajaa selostustani kongressista ja Leninistä ja kiitti liikuttuneena.

Käsitin mikä hänen mieltään liikutti sillä hetkellä. Kun olimme ehdottaneet, että hän olisi lähtenyt edustajiston mukana kongressiin, oli hän kieltäytynyt pahoillaan, sillä hän oli silloin jo kovasti sairas ja tiesi, ettei kestäisi pitkää ja vaikeaa matkaa.

— Mitä minä siellä tekisin? Olen sairas, en voi työskennellä, enkä halua, en voi seisoa syrjässä.

Pian sen jälkeen (vuonna 1924) Blagojev kuoli. Hän tunnusti puolueen tehneen virheen kesäkuussa ja hyväksyi proletariaatin vallankumouksellisen kapinan syyskuussa vuonna 1923. Täten hän osoitti entisen „tesnjaki”-socialistien puolueen nuorelle ja vanhalle sukupolvelle, Bulgarian uudelle Kommunistiselle puolueelle ja Bulgarian proletariaatille bolševistisen puolueen tien, Leninin tien.

